

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בהר בחוקותי

ב'נטילת ידים', וכדי שלא יהא מקח טעות, הריני מוסר לך את הדברים כהווייתם, ואתה שקול אם רוצה אתה להמשיך את השידוך".

חיך המחותן בהקלה ואמר: "רבי, אף על פי כן!" שנה הצדיק ושילש את דבריו, וכשראה שהמחותן עומד על דעתו, אמר: "אם כך, שוב אין האחריות עלי ואין אני צריך לחשוש מהונאה, אני את שלי עשיתי".

"וצויתי את ברכתי לכם..." (כה, כא)

עובדא נפלאה מסופר על הרב מקוממיות זצ"ל בענין גודל בטחונו בהשי"ת, כפי שסיפר מקורבו מוה"ר ישראל פוזנער ז"ל, שהצטרף עמו פעם במסעו ללונדון עבור "קרן השביעית".

אחת המטרות של הנסיעה היתה פגישה עם גביר גדול, שזו השנה הראשונה שהצליחו לקבוע תור אצלו, והיות שהזמן נקבע על השעה 12 בצהריים בדיוק, והדרך ברכבת עד שם ארכה יותר משעה, היה להם לצאת לדרכם בשעה עשר וחצי בכדי שלא לאחר את המועד. ויהי בבוקר של אותו פגישה, התפלל הרב מקוממיות תפילת שחרית באריכות כדרכו ועמד כולו בדביקות והשתפכות הנפש, ור' ישראל הזדרז וגמר תפילתו וחיכה שהרב יסיים כי הזמן מתאחר. אמנם הרב מקוממיות היה עסוק בתפילתו ובשעה אחת עשרה סיים להתפלל.

מיד ניגש אליו ר' ישראל ואמר לו שמאחר מאוד וחייבים מיד לצאת לדרך, אבל הרב השיב לו, שמקודם צריך להניח תפילין דר"ת, ורק אח"כ אפשר לדבר מנסיעה... עד שסיים כבר היה מאוחר מאוד, ואמר: בשביל התור אצל הגביר נוותר היום על פת שחרית, ו... יצאו לדרכם.

כשהגיעו לבית הגביר היה השעה אחת אחה"צ, היינו שאיחרו בשעה, ומרחוק כבר ראו את שחושך פנים הבית, ואכן הגיעו וצלצלו בפעמון, אמנם הקול היה כקול ביער כי אין איש בבית. והתחילו לשוב על עקבותם, ור' ישראל דיבר בשברון לב על שאיחרו את המועד וחבל על ההפסד שנגרם להם וכו', אמנם הרב מקוממיות חיזקו בבטחון ואמר לו: קיים פתגם "דער מענטש גייט און מה"

"כי את לחם אלקיך הוא מקריב" (כא, ה)

סיפר מרן מאור ישראל רבי עובדיה יוסף זצ"ל: פעם נתארח גאון אחד אצל הברון רבי בנימין רוטשילד, ועשה הברון רוטשילד סעודה לכבוד אותו תלמיד חכם, וכשהגיעו לברכת המוציא, כיבד הברון את אותו תלמיד חכם שיברך ברכת המוציא ויבצע את הפת.

אותו חכם סירב, ורמז לו ברמז כי הלכה היא שבעל הבית בוצע. במהלך הסעודה תמה רוטשילד באוזני אותו חכם ואמר: "מדוע מנעו חכמים ממני לכבד אותך לבצוע את הפת, והלא לכבוד ייחשב לי הדבר?"

השיב לו אותו חכם ואמר: ראה נא ידידי, הלא כבר אמרו חז"ל שקודם שאדם מברך על המאכל, הרי שהמאכל נחשב שייך עדיין לקב"ה, שנאמר: לה' הארץ ומלואה, ואם תכבד אותי שאני אבצע את הלחם, אין זה נחשב לך לכולם, שהרי עדיין אין הפת שייכת לך, אלא היא שייכת להקב"ה, ומה אתה נותן לי משל אחרים?

על כן תיקנו חכמים שבעל הבית יברך בעצמו ויבצע הוא על הפת, ואז הפת נחשבת שייכת לו, ומזה נותן לאחרים, ונמצא שהוא נותן כבר משלו, והרי זה נחשב כמעשה צדקה עבורו, כי משלו הוא נותן. (משוש תבל)

"אל תונו איש את

אחיו" (כה, יד)

נכדו של רבי אברהם מטשכנוב, התקשר בקשרי שדוכין עם אחד מנכבדי פולטוסק, בעודו נער צעיר לימים שעדיין לא עמד על דעתו, ראה בחדרו של זקנו סכום מסויים, והתפתה ונטל את המעות שלא ברשות.

כשנכנס הצדיק לחדרו והבין מה ארע, הצטער על המכשול שארע לאחד מיוצאי חלציו, ושלח מכתב לרבה של פולטוסק, שיצווה על מחותנו לבוא אליו בהקדם.

נבהל המחותן מהמכתב הבהול וחשש שמא הוציאו את דבתו רעה, ולכן מיהר להגיע לטשכנוב ונכנס כשהוא מבוהל אל חדרו של הצדיק.

פתח הצדיק ואמר לו: "ראה, אתה כנראה דימית שהנך משתדך עם הרב של טשכנוב, אולם מחובתי לגלות את אזניך כי נכדי החתן נכשל

"מוֹדָה אֲנִי... רַבָּה אֲמוּנָתְךָ"

אֲמוּנָתְךָ... שֶׁל הַקָּב"ה, הִיא רַבָּה.

מֵהוּ הָאֲמוּנָה הַגְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לַקָּב"ה?

הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה (כו, ט) אָמַר "נִפְשֵׁי אֲוִיתֶיךָ בְּלִילָה", כָּל לַיְלָה, בְּשֶׁהָאָדָם יֵשֵׁן, הַנְּשָׁמָה עוֹלָה לְמַעְלָה, וְשֵׁם מִתְגַּלָּה קְלוֹנוֹ אִיךָ שֶׁהוּא מְחַטֵּיא אֶת הַמְּטָרָה, וְאֵעִפ"כ הַקָּב"ה שׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ שׁוֹב פֶּעַם לְעוֹלָם מִתּוֹךְ אֲמוּנָה רַבָּה בְּאָדָם, שֶׁהַפֶּעַם הוּא יִתְקַן מֵעֲשָׂיו.

כָּל יוֹם מִחֻדְשׁ, הַקָּב"ה מְאַמֵּן בָּנוּ שְׂאֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְתַקֵּן.

"בְּיָדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי" (תְּהִלִּים ל"א, ו), בְּכַח אֲמוּנָתְךָ הַרְבֵּה בָּנוּ, אָנוּ מִפְּקִידִים אֶת רוּחֵנוּ בְּיָדְךָ.

(א נְקוּדָה'לָה - סְפִינְקָא)

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין ביווש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בהר בחוקותי

אח - יממה. אסר אשת איש, והתיר גרושה בחיי בעלה. אסר לנו דם, והתיר את הכבד שכולו דם, והוא קרוש וטעמו כטעם דם. ושאל הבעש"ט: אסר הקב"ה כפירה, מה התיר לנו כנגדה? וענה: כשבא רעך לבקש את עזרתך, תהיה 'כופר' - אל תפטור עצמך מלהושיט עזרה בטיעון 'ה' יעזור...' עכשיו מוטל עליך לנהוג כאילו אף אחד מלבדך אינו עומד לעזור. אתה תעזור! ככל יכלתך!

(אלשיך הקדוש)

"כי ימוך אחיך עמך" (כה, לה)

שני גבירים השתדכו, "ענבי הגפן בענבי הגפן". בנו המצויין של האחד עם בתו המושלמת של השני. נדברו שכל אחד מהם ישליש סכום נכבד לנדוניה שתבסס את

בני הזוג לאורך ימים, מלבד הוצאות החתונה וקניית דירה ברוחב יד. קבעו תאריך ומקום חתונה, והנה נודע לאבי הכלה שהצד השני הסתבך בעסקים כושלים וצבר הפסדים שרוששוהו כליל, בקושי הצליח לשמור על מעונו מפני הנושים, אבל אין ספק שלא יוכל לעמוד בהתחייבותו. כיוון שכך, מקח טעות הוא. בטל מעיקרו.

אבל אין זה דבר של מה בכך להפר 'תנאים', לבטל אירוסין. קם ונסע אל הגאון הקדוש ה"דברי חיים" מצאנז' זצ"ל, סיפר את סיפורו וביקש את האישור לבטל את התנאים. הצדיק שמע והזדהה עימו: "טוב עשית, שבאת לספר כל זאת! יש לך מזל..."

המחותן שמע, וזרח מאושר: "ובכן, רבי, רשאי אני לבטל את ה'תנאים' שבינינו?"

"לא ולא", ענה הצדיק, וחזר על דבריו: "טוב עשית, שבאת לספר כל זאת, יש לך מזל גדול, תאר לך שהצד השני היה עומד כאן, במקומך, ומספר כל זאת... עליך. איך היית אתה מרגיש, אם בנוסף לאסונך עוד היו זורים מלח על פצעך בביטול האירוסין? ... יש לך מזל, שאתה המספר, ולא הוא... שמח במזלך, והסתפק בו! ערוך את החתונה, ומחל על חלקו..."

זהו מבט התורה: "העני - עימך", חשוב שאתה במקומו.

"כי ימוך אחיך - עימך", חשוב שזה היה עלול לקרות לך!

מצעדי גבר כוננו שטייט" - היינו, שהשי"ת הוא המסדר לאדם בדיוק את זמניו וסדריו.

ויהי כאשר רק יצאו מפתח הבית, נעצר לידם רכב ומשם יצא הגביר, כשהבחין בהם התחיל להתנצל, ששכח לגמרי מכל הפגישה שתוכננה לשעה שתיים עשרה ומסתמא הרב כבר מחכה שעה שלימה בגללי, וממש יצא מכליו בעגמת נפש. הרגיעו הרב מקוממיות שהגיע רק זה עתה.

אמר הגביר: בכל זאת הרי דפקתם על דלת ביתי ולא הייתי בבית, צריכים לפייס אתכם ויתן כפול ממה שהיה בדעתו מתחילה! ביציאתם אמר הרב מקוממיות לרבי ישראל: נו, אמרתי לכם - "דער מענטש גייט און מה' מצעדי גבר כוננו שטייט"... - ואילו היה מגיעים בשעה היעודה בשעה שתיים עשרה, והגביר לא היה שם ולא היה מוצא אותם אף בעת יציאתם, היתה מתבטלת הפגישה לגמרי ולא היו מקבלים ממנו כלום.

(באר הגן)

"כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו ובא גואלו הקרוב אליו וגאל את ממכר אחיו" (כה, כה)

בפסוקים הקודמים, כאשר התורה מדברת על ענייני משא ומתן ועל היושר הנצרך בעניינים אלו, מדבר הפסוק בלשון רבים: "וכי תמכרו ממכר לעמיתך..." (כה, יד)

גם כאשר מדובר על הונאת דברים, מדבר הפסוק בלשון רבים: "ולא תונו איש את עמיתו" (שם, יז)

לעומת זאת, כאן, מדבר הפסוק בלשון יחיד: "כי ימוך אחיך... ובא גואלו הקרוב אליו".

אומר על כך האלשיך הקדוש: כאשר בא אליך אחיך הנתון בצרה, והוא זקוק לעזרה, עליך לחוש כאילו אין איש מלבדך - אתה היחיד שקיים, ואתה מוכרח לעזור לו! אל תאמר בלבך 'יש עוד אנשים שיכולים לסייע', ואל תמליץ לאח הסובל 'לך אליו, הוא כבר ידע איך לעזור לך...' עזור לו אתה!

רעיון כעין זה מובא בשם הבעש"ט: הגמרא (חולין קט ע"ב) אומרת, שכל דבר שאסר עלינו הקב"ה - נתן לנו דבר היתר כנגדו. כגון: אסר לנו את החזיר, והתיר מוח של דג שבוטא שטעמו כטעם החזיר. אסר גילוי עריות, והתיר אשת

"אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר"

כתוב עלי, לעשות רצונך אלקי חפצתי" (תהלים מ, ח)

אמר רבי נחמן מברסלב, באשר אדם לומד בספר, ובכל מקום שהוא מסתפל, הוא מרגיש שזה נכתב במיחד בשבילו ועבורו, הספר מדבר אליו מוסר באפן אישי, זה סימן שהאדם רוצה להיות יהודי כשר, הוא רוצה לעשות את רצון השם. באשר יהודי מרגיש שהספר נכתב בשבילו, זה סימן ש"לעשות רצונך אלקי חפצתי".

יש אנשים שפשוט מעים דרשה, או מעינים בספר, מיד הם חושבים שאות הדבורים הללו הנה טוב להשמיע ל"הוא..." ומהדרשה הזאת, רצוי מאוד הנה אם ה"שני" ידע ויפנים. הוא שוכח לגמרי שהוא בעצמו, הוא זה שצריך לתקן, הוא לא לוקח את דברי המוסר לעצמו אלא לאחרים, בזמן שבאמת הוא בעצמו זקוק לזה יותר מכל אחר.....

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בהר בחוקותי

ר' חיים למד תלמוד ירושלמי עם חברותא עד לשעות הלילה המאוחרות, במהלך הלימוד התגבשו שבע או שמונה דרכים להבנת הסוגיא.

למחרת חזר ר' חיים כהרגלו באופן תמציתי על הלימוד מאתמול, כלאחר יד פרס לעיני החברותא את כל הדרכים שהועלו בלילה הקודם, והחברותא מגדולי תלמידי ישיבת מיר חלשה דעתו כיצד אפשרי לזכור כך את הדברים? אני אינני זוכר דבר.

מה עשית אתמול לאחר שנפרדנו? הקשה ר' חיים. הלכתי לישון, השיב החברותא.

ואני, השיבו ר' חיים נכנסתי למיטתי טמנתי את ראשי לכר כדי שלא אעיר את חברי, וזעקתי לתוכו שוב ושוב במשך כמה שעות את כל המהלכים בסוגיא כדי לתקוע אותם בראשי, מה הפלא אם כן שאני זוכר.

"אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו" (כו, ג)

'שתהיו עמלים בתורה' (רש"י).

בסיום לימוד מסכת אומרים: 'מודים אנחנו לך... ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו עמלים, והם עמלים... אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר.'

מסביר ה'חפץ חיים': ודאי שגם חייט, סנדלר וחנווני מקבלים שכר על עבודתם. א"כ מדוע נאמר ש'הם עמלים ואינם מקבלים שכר'? אלא שחנווני גם אם יעמוד כל היום בחנותו ויעמוד לפרנסתו מבקר ועד ערב, הרי השכר הוא בתוצאה

במאזן הכספים וייתכן שלא ידווח פרוטה, למרות שעמל בכל כחו. אבל העוסק בתורה מקבל שכר על עמל התורה, גם אם ישב יום שלם והתייגע להבין סוגיא קשה ובסוף לא הבין, בכל זאת יקבל שכר על היגיעה והעמל שהשקיע. כי עמל התורה הוא מצוה בפני עצמה בלי קשר לתוצאה. לכן 'אנו עמלים ומקבלים שכר' - והם עמלים ואינם מקבלים שכר' על העמל, אלא רק על התוצאה.

"אם בחוקתי תלכו..."

ונתתי גשמיכם בעתם" (כו, ג-ד)

בלילי רביעית ובלילי שבתות (רש"י)

"אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גשמיכם... (כו, ג-ד)

וברש"י שתהיו עמלים בתורה. י"ל בדרך צחות, כי בעת שיש מזג אויר נאה והשמש זורחת על הארץ מתפתים אנשים אחר יצרם ללכת ולטייל בחוצות, ואין באים לבית המדרש לעסוק בתורה, ולפעמים צריך השי"ת להוריד גשמים שלא בעתם שלא לצורך התבואה אלא רק כדי להכניס את עם שבשדות לביהמ"ד אבל כ"שתהיו עמלים בתורה" אז "ונתתי גשמיכם בעתם" רק לצורך התבואה כדי שתתן הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו.

(וידבר משה)

"אם בחוקתי תלכו" (כו, ג)

ברש"י: שתהיו עמלים בתורה. פעם הגיע חסיד אחד אל הרה"ק רבי צבי זיע"א בנו של הבעש"ט הקדוש זיע"א וביקש שילמד אותו כיצד להיות צדיק.

ענה לו רבי צבי: בעירנו פינסק ישנם שני עשירים מופלגים, האחד זכה לכך ללא כל מאמץ, שכן עושרו המופלג בא לו בירושה מאת אביו, ואילו השני עמל על עשרו עמל רב, על כל פרוטה ופרוטה יגע והתאמץ עד שהגיע והיה לאחד מעשירי העיר.

המשיך ואמר רבי צבי, אם יבוא מאן דהוא אל העשיר הראשון ויבקש ממנו: למדני נא איך להתעשר, ודאי ישיב לו, אין לי מושג שהרי לא פעל מאומה להשגת עושרו, דבר זה יש לשאול את העשיר השני אשר יגע ועמל על זה, וממנו יש ללמוד את הדרך לצבור עושר כזה.

כן אני, השיב רבי צבי ברוב ענוותנותו, אבי, הבעש"ט, המשיך לי נשמה גבוהה והוריש לי מסגולותיו הרוחניות, על כן אין לי מושג איך הופכים לצדיק, שאל נא את מי שעמל על כך והגיע לכך בכוח עמל ויגיעה.

"אם בחוקתי תלכו" (כו, ג)

ברש"י: שתהיו עמלים בתורה. מסופר על הגה"ק רבי חיים שמואלביץ זיע"א ראש ישיבת מיר שהיה עמל בתורה יומם ולילה ללא הפוגה, ביגיעת התורה ראה ר' חיים תכלית בפני עצמה.

..... אָבֵל אִם הָרֵאשׁ מִנָּח בְּמָקוֹם, הוּא יוֹדֵעַ אֵיפֹה הוּא עוֹמֵד בְּעוֹלָם, הוּא יוֹדֵעַ שֵׁיִשׁ לוֹ עֵדִין מֶה לְתַקֵּן, הוּא יִשְׁמַח לְרֵאוֹת בְּסִפְרֵי דְבָרֵי מוֹסֵר הַנוֹגְעִים אֵלָיו, אוֹ לְשֹׁמֵעַ דְּרָשָׁה מִיְהוּדֵי יִרְאָ שְׁמַיִם שְׁמַעוֹרֵר אוֹתוֹ עַל עֲנָנִים שֶׁהוּא צָרִיךְ לְשַׁפֵּר, הוּא יִקַּח אֶת הַדְּבוּרִים לְעֵצְמוֹ, וַיִּבְקֶשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂיִזְכֶּה בְּאֵמֶת לְתַקֵּן אֶת הַכֹּל, וּלְהִתְחִיל לְהִתְנַהֵּג כְּרְאוּי, אֲזִי הוּא יִהְיֶה בְּאֵמֶת יְהוּדֵי בָּשָׂר, וְאֶכֶן הוּא יִחְפֹּץ לְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלִבָּב שְׁלָם. וַיְכַבֵּר אָמֵר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הֵק', עַל הַמִּשְׁנָה "כֹּל הַנוֹגְעִים אֲדָם רוּאָה חוּץ מִנְגְעֵי עֲצָמוֹ" (מִשְׁנֵיֹת נְגָעִים ב, ה), שְׁכָל הַנְּגָעִים שֶׁהָאָדָם רוּאָה בְּחוּץ, הֵם הֵם נְגָעֵי עֲצָמוֹ.

לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר
שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בהר בחוקותי

ממאה כבר היה מסוגל לרדוף מאה (מאה - רבבה). כוח-הרבים מגביר כמה וכמה מונים את כוחו של הפרט. (אבני אזל)

"ואולך אתכם קוממיות" (כו, יג)

קוממיות - בקומה זקופה (רש"י). וקשה, הרי אמרו בגמ' (קידושין לא). אסור לאדם שיהלך ד' אמות בקומה זקופה, ויש לומר, הטעם שאסור להלך בקומה זקופה (ברכות מג): שהוא כאילו דוחק רגלי השכינה. פי' שם המהרש"א שהשכינה שורה למעלה מראשו של אדם וההולך בקומה זקופה הרי הוא זוקף ראשו למעלה, והרי הוא כאילו דוחק רגלי השכינה, אשר על ראשו, אבל כאן שאמרו הכתוב 'והתהלכתי בתוכם' אטייל עמכם בגן עדן ואז השכינה כביכול לידינו ממש ולא על ראשנו, א"כ אין כאן דוחק רגלי השכינה, לכן 'ואולך אתכם קוממיות' תוכלו לילך בקומה זקופה. (תורת משה חת"ס)

"וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור" (כו, מב)

יש להבין איך נכנס פסוק זה באמצע התוכחה, והרי פסוק זה נראה כנחמה?
הענין יובן על פי משל: שני גנבים נתפסו בשעת גניבה, וכאשר הביאו אותם לפני השופט, התחיל לשאול ולחקור אותם מאיזה עיר הם, מאיזה משפחה הם באים ומי אביו של כל אחד? ענה הגנב הראשון: אבי הוא פלוני וכעת הוא נמצא בבית הסוהר, בגלל שנתפס על עוון גניבה. אחר כך הביאו את הגנב השני, שאל אותו השופט: בן מי אתה? השיב הגנב: אבי הוא רב בעיר הגדולה ואני לומד אצל חכם פלוני, ואני גר בבית אבי בשכונת הרבנים. השופט הקל במשפטו של הראשון ופסק לו מאסר ששה חודשים בבית הסוהר, ועוד קנס בסך מאה דינרים, ואילו לשני הגדיל את העונש ופסק לו שנה מאסר וקנס של מאתיים דינרים. הגנב השני התפלא מאוד על פסק דינו של השופט, ושאל אותו: מדוע הקלת בעונשו של הגנב הראשון, ולי החמרת ופסקת עונש כפול? השיב לו השופט: הראשון הוא גנב בן גנב, וכל חינוכו היה בין חברת הגנבים, לכן אין להאשימו כל כך, ואין להטיל עליו עונש יותר ממה שפסקתי לו. אבל אתה הלא גדלת בין ברכי חכמים ובבית אביך הצדיק והישר, ואיך הגעת ובאת להיות בחברת גנבים? לכן החמרת בעונשך.
והנמשל, כי אכן פסוק זה הוא לא דברי נחמה, אלא אדרבה דברי תוכחה, שכן הוא אומר "וזכרתי את בריתי יעקב", כלומר אזכור את אביכם יעקב אשר גדלתם על ברכיו ואשר בריתי הייתה אתו, ולא עוד אלא "ואף את בריתי יצחק", אבי אביכם, "ואף את בריתי אברהם אזכור", ותרואו עד כמה יקר הוא הגזע אשר צמחתם ממנו. זאת ועוד "והארץ אזכור", שחטאתם נגד הארץ הנבחרת, מגיע לכם עונש של "והארץ תיעזב מהם". וממילא פסוק זה נכתב דרך תוכחה, איך עזבו את אבותיהם הקדושים וירדו מטה מטה.

(אהל יעקב)

איתא בגמרא (תענית כד): ר' חנינא בן דוסא היה מהלך בדרך וירד גשם, אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער? פסק הגשם, כשהגיע לביתו אמר לפניו רבש"ע כל העולם כולו בצער וחנינא בנחת? שוב ירד הגשם, אמר ר' יוסף א"כ מה הועילה תפילת כהן גדול ביום הכיפורים 'ואל יכנסו לפניך תפלת עוברי דרכים'.

לפי זה אפשר לפרש, 'אם בחוקתי תלכו' וכולם יהיו צדיקים כר' חנינא בן דוסא ויהיה צדיק גוזר והקב"ה מקיים, א"כ מתי יוריד הקב"ה גשם, כי לא ימלט שאחד מישראל לא יהיה בדרך, ואם יבקש אז יפסק הגשם, לכן אמר 'ונתתי גשמיכם בעתם', בלילי רביעיות ולילי שבתות שאז אין עוברי דרכים. (ילקוט הגרשוני)

"ואכלתם לחמכם לשובע" (כו, ה)

דרך הצדיקים היא לאכול אך ורק לשובע נפשם, "לחמכם לשובע".

פעם ניגש אל הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל אברך אחד, כשדמעתו על לחיו.

בקול רועד סיפר לו שנכשל בשוגג באכילת שוקולד חלבי לפני עבור שש שעות שלמות מאכילת בשר. מבקש הוא איפוא הימנו שיורה לו דרך תשובה ותיקון.

לשמע אזניו נרעש ר' זלמן כולו, ובספקו כפיו זו בזו הזדעק: "אוי ווי איז מיר! לגבי הבשר והחלב נצטרך לבדוק וללבן את ההלכה על בוריה... אך גיוואלד! מה עושה שוקולד אצל אברך בן תורה??? את זאת איני יכול להבין כלל! לא אוכל להבין זאת!"

(טעם הצבי)

"ונתתי שלום בארץ... והשבתי חיה רעה" (כו, ו)

הקשר בין הדברים בפסוק עפ"י מש"כ בס' חסידים שלא יקברו ב' שונאים זה אצל זה, וכן לא צדיק אצל רשע.

פעם אחת רצו לקבור רשע אצל צדיק, ומצאו נחש על פני המערה שמנע אותם מזה.

זהו הקשר בין הדברים אם בחוקתי תלכו, כולם ילכו בדרך התורה ויעשו רצונו של מקום, ולא יהיה עוד רשעים, אז ונתתי שלום בארץ, יחיו כולם בשלום בחייהם, ושכבתם ואין מחריד, יוכלו ג"כ להקבר זה אצל זה באין מחריד, והשבתי חיה רעה מן הארץ, לא אצטרך להביא חיה רעה כדי למנוע הקבורה זה אצל זה בתוך אותה המערה, ואז יתקיים ועמך כולם צדיקים.

(דברי מהרי"א)

"ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה"

"רדופו" (כו, ח)

וכי כך הוא החשבון? אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה (רש"י).

כאשר רבים מקיימים את התורה בצוותא, הרי כוחו של כל אחד מהם בהדיפת הרע הוא גדול פי כמה וכמה מאשר אילו היה יחיד, או אחד ממועטים. אותו ראובן או שמעון, אשר בהיותו אחד

מחמשה היה מסוגל לרדוף רק עשרים (חמשה מאה), הרי בהיותו אחד